

De historicismo (maxime ex H. Meyerhoff, PB)

1. F. Meinecke comparavit reformationi, affirmavit eum esse maximum quemdam eventum in cultura occidentali
Lord Acton comparat revolutioni copernicanae
Sane maxime influit in omne quod dicimus cogitamus
Karl Mannheim esset cum alio quodam mundi viciis acta dominium omni iure substantiam
2. Primum elementum: liberatio historiae a theologia, religione.
  - a) saepius dicitur populum Israeliticum historicitatem invenisse, in culturam occidentalem invehisse
  - b) iam vero Graeci et deinde Romani ^{sensum quemdam historicum habet} historias composuerunt
Herodotus Thucydides Polybius Sallustius Livius Tacitus Josephus
Thuc et Pol propriam methodum explicant; Th ktima es aei perfectit, eo sensu quo Sophocles omnes indicationes methodologicas dant et supposita philosophica et moralia habent
Herodotus: theoria cyclica compensationis
  - c) eis tamen defuit philosophia historiae
sensu speculativo: sicut habuerunt phil naturae, hominis, societatis
sensu logico: nihil de historia, sicut Post Anal de scientia
  - d) quod additum est a Haebraeis et Xtianis erat historiam habere sensum, directionem, finem uti in Exodo, in populo proprio Dei, in die Domini expectata in Incarnatione, Redemptione, ad praedicationem evangelii, parousia unde historiam manifestare Dei intentionem, providentiam, tum in singulis eventibus, tum in quantum ipsa historia non meram eventum congeriem sed unam intelligibilitatem universalem exhibet
  - e) tota historia sensu religioso imbuta atque interpretata in opere Augustini, De civitate Dei.
  - f) quam conceptionem indirecte et directe impugnaverunt
    - a) Machiavelli, Guicciardini
    - b) Voltaire, contra Bossuet, Histoire universelle, 1681
    - c) Gibbon: destructio imperii romani opus, triumphus, religionis et barbarismi
    - d) Vico: loquitur de providentia, in quantum est ordo divinae gubernationis rebus immanens et ipsis rebus manifestata non de providentia transcendentia, miracula patrans
Similiter lex naturalis non est collectio statutorum a moralistis compilata sed principium immanens iuri positivo idque crisi subiciens atque perficiens.

e' Herder, quamvis totus contra rationalismum, illuminismum
Voltaire, tamen ei etiam historia est processus quidam mundo
immanens, autonomus

f' Hegel et Marx: tempus fit categoria quaedam ultima
apud Hegel, Deus quodammodo historiae involvitur et
per eam evolvitur
apud Marx, tollitur Deus de medio

g) unde philosophiae historiae doctrinas religiosas et
xtianas quodammodo imitantur; constituunt saecularizationem
historiae; et tamen quod per religionem habebatur, etiam per
eas haberi posse voluerunt.

a' dialectica Hegeliana - divina ~~praesentia~~ sapientia
spiritus obiectivus - Logos Ioannaes
magni homines - incarnationes spiritus obiectivi (Napoleon)
stadia historica: tyranni asiatici, ~~immanens~~ ars graeca,
ius romanum, libertas germanica -- quasi eschatologia
cf. societas sine classibus, reditus ad naturam (Rousseau),
triumphus rationis (revol gallica), Übermensch

b' motus magni recentiores ideologiam historicam praese ferunt
liberalismus - progressus
hegelianismus - max. influxus in theologiam germanicam, exegesis
marxismus - interpretatio materialistica historiae
fascismus, nazismus

d' ubi deficiunt hi motus, opiniones, realitas humana
sensu, fine, veritate carere videtur

3. Alterum elementum: romanticismus

a) sensus historiae residet, non in structura quaedam
universali, sive necessaria, sive teleologica
sed in ipsa rerum multiplicitate, individualitate,
valore proprio [Ranke: omnia aequae immediata ad Deum]

b) subiectum historiae est ipsa vita humana, tota, multiformis,
non systematica
est processus continuus crescendi, transformationes subeundi,
in populis nationibus culturis moribus institutis cantibus mythis
opinionibus
fugit categorias philosophicas, staticas, abstractas,
generales; est dynamicum concretum individuale
forte est ars; sed certo non est philosophia

c) munus est praeteritum re-creare, per sympathiam, empathiam,
induere sentimenta, opiniones, etc., ut praeteritum
contemplare possimus prout erat.

4. Tertium elementum: historia ut scientia.

a) primum stadium: historia quamvis non sit philosophia tamen non est ars; quaerit verum, et quidem methodice atque proprie scientifice [Range: wie es eigentlich gewesen]

evolvebantur technicae criticae investigationis
Bernheim, Langlois-Seignobos
Niebuhr, Range, Droysen, Mommsen
Taine, Fustel de Coulanges
Acton, Bury
eorumque sequaces usque hodie

b) alterum stadium

Burckhardt: historia inter omnes disciplinas minime scientifica est, quae tamen multa continet quae scire prodest

motus, qui primatum intellectus in dubium revocabant,
historicos intra ipsum seculum historiae versioni demonstravit
Kierkegaard Schopenhauer Nietzsche William James Bergson
Marx Comte Pareto Sorel Freud

c) tertium stadium

W. Dilthey agnovit relativitatem cuiusvis doctrinae metaphysicae vel religiosae: caetera in Weltanschauung rebus, quae irrationalis est
Voluit (non perfecit) Criticam rationis historiae [quae se haberet ad scientiam historicam, sicut Critica Kantiana ad scientiam mechanicam]

Laboravit ut fieret logica scientiarum humanarum, Geisteswissenschaften, quae quidem neque philosophica neque scientifica esset sed rei humanae, historicae, propria
Initium dedit studiis quae hodie 'phenomenologica' nominantur, quae occupantur circa realitates vitae psychicae

Cf Diaz de Cerio

phenomenologia
nomen ex Husserl
qui alterius omnia respicit, habet
Scheler, Heidegger etc
ca resistent humanam investiganda

non parvum

De historicismo.

1. Historicismus ut saecularismus.

a) Quod saepius auditur, Hebraeos atque Xtianos sensum historicitatis invexisse,

non verum est eo sensu quod alii populi et, in specie, Graeci et Romani neque sensum historiae habuerunt neque historias conscripserunt,

sed verum est hoc sensu quod Hebraei et Christiani tum omnes et singulos eventus tum totum historiae cursum sensu religioso auxerunt, nempe,

populum Israeliticum initium sumpsit ex vocatione Abrahae, ex miraculosa conceptione Isaac, ex duodecim filiis Iacob, qui in Aegyptum abierunt et post quadringentos annos duce nube et ignis columna ex Aegypto exierunt

qui populus electus foedus cum Deo suo inivit, qui propter peccata punitur et iterum iterumque Deo placato salvatur, qui diem Domini magnum et ducem a Domino constitutum exspectat atque desiderat

quae conceptiones, forma narrativa expressae, non solum totam religionem hebraicam penetrant atque informant, sed etiam eandem religionem tamquam historicam a cultu ~~egyptiaco~~ sive Aegyptiaco sive Babyloniaco sive Graeco-Romano penitus distinguunt

et pariter religio Xtiana est essentialiter historica, cum Iesus Nazarenus fuerit exspectatus Christus, cuius passio, mors, et resurrectio redemptionem universalem perfecerint, quod factum praeconio evangelico omnibus hominibus ab apostolis annuntiat, ut omnes iterum adventurum Dominum Iesum exspectarent

Neque tantum totus historiae cursus sensum habet, initium nempe in peccato originali, et restitutionem in Christo Iesu, et finem in secundo Christi adventu,

sed etiam omnes et singuli eventus secundum beneplacitum Dei Patris occurrunt, qui vel capillos capitis in unoquoque enumerat, neque praeter eius voluntatem passer in terram cadit (Mt 10 30).

b) Unde mentem biblicam expressit Augustinus qui in opere, De civitate Dei, totam humanam historiam et singula magna imperia secundum significationem religiosam interpretatus est atque iudicavit.

S&H Historicismus

c) Quam Xtianam historiae interpretationem impugnaverunt

a' implicite, exhibendo quemadmodum de facto res procedant
Machiavelli, Guicciardini

b' explicite, a Voltaire qui opus a Bossuet confectum,
Histoire universelle, 1681, innumeris argumentis sat simplicibus
ridiculum reddidit

iterum explicite a Gibbon, The Decline and Fall of the
Roman Empire: contra romanum imperium victoriam atque triumphum
reportaverunt barbaries et religio

d) Cum parum sit doctrinam refutare nisi quis etiam aliam
habeat doctrinam quae in locum evacuatum succedere possit

novam historiae interpretationem diversis modis
introduxerunt

a' G B Vico, qui de divina providentia sane loquitur,
sed de ea in quantum est ordo divinae gubernationis ipsis
rebus humanis immanens iisdemque manifestata
non ergo cogitat Vico de providentia modo populari
quae in cursu rerum naturali intervenit et miracula patrat

Similiter loquitur Vico de lege naturali, quam tamen
non cogitat per modum statutorum legumque quae a moralistis
promulgantur, sed de vi quadam naturali rationi insita quae
sese manifestat in evolutione legis positivae humanae

b' Herder, 1784, Ideas for a Philosophical History of
Mankind, tendentiam romanticam fovit de qua aliquid plenius
erit postea dicendum

c' Hegel, cuius philosophia idealistica ulterius processit
quam deismus saeculi XVIII, ut scilicet ipse Deus quodammodo
intra processum historicum includatur

imo in doctrina Hegeliana detegi potest quemadmodum
mentalitati olim xtianae satisfacere possit haec nova doctrina
historica, si quidem

loco divinae sapientiae habetur ipsa dialectica
loco tou Logou Ioanaei habetur spiritus obiectivus
loco invarnationis Verbi habentur incarnationes
spiritus obiectivi in magnis viris historicis, uti in Napoleone,
loco stadiorum vocationis populi Israelitici, redemptionis,
praedicationis evangelicae, secunda adventus
habentur stadia evolutionis historicae per tyrannos
asiaticos, artem graecam, ius romanum, usque ad libertatem
germanicam

aspectus eschatologicus saepius recurrit: reditus
ad naturam (Rousseau), triumphus Rationis (revolutio gallica),
societas sine classibus (Marx), Übermensch (Nietzsche)

d' completam saecularizationem effecit Marx: Deus non existit;
intelligibilitas historica in mediis productionis cernitur;
finis historicus est per proletariatum dictatorem ad perfectum commun

ci

2. Historismus uti negatio naturalismi.

a) Naturalismus in eo est quod res humanae ad ordinem rerum naturalium reducuntur et secundum methodos scientiarum naturalium ~~modis~~ investigantur.

Qui modus cogitandi maxime in Gallia et Anglia praevaleuit.

E contra, historicismus spiritum a natura distinguit, et campum uti ita dicam intentionalem sui generis agnoscit

Scilicet id quod proxime influit in actiones humanas modumque vivendi, non in ipsis rebus materialibus invenitur, sed in rerum ~~aspectu~~ apparentiis, in modo cogitandi atque iudicandi

b) Quem historicismi aspectum in primis apud Vico invenimus qui ~~primitivam~~ prioritatem artis poeticae affirmavit,

ut non prior sit status rationaliter conceptus et contractus quidam inter homines initus, quibus postea accesserunt ornamenta artis litterarumque humaniorum

sed ut initia in mythis, in poematibus, etc exquirantur

c)